

YTTRANDE

Avdelningen för Nationalräkenskaper
Mats Rönnbacka
010-479 65 07

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande avseende (SOU 2018:74) Lite mera lika. Översyn av kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting

Statistiska centralbyrån (SCB) besvarar remissen i sin egenskap av statistikansvarig myndighet och beräkningsansvarig myndighet enligt förordning (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning.

Allmänna synpunkter

Utredningen föreslår att förändringarna genomförs år 2020. SCB bedömer att förändringarna tidigast kan genomföras år 2021. Detta för att SCB ska hinna med att införa beräkningsförändringarna på ett kvalitetssäkert sätt.

SCB anser det viktigt att statistiken som används i modellen är aktuell och välkomnar nedanstående förslag:

- att Skolverket tar fram ny statistik över vistelsetid i förskola
- att Skolverket årligen tar fram statistik över budgeterad kostnad för IM-programmet i gymnasiet

SCB anser även att de variabler som kommer ifrån Tillväxtverkets modell Struktur uppdateras med regelbunden intermittering för att bibehålla aktualitet. SCB anser av samma skäl även att behovsindex för fritidshem bör uppdateras årligen.

I betänkandet används nettoprisindex (NPI) för uppräknings av kostnader. För kommande beräkningar måste ett alternativt index föreslås, då NPI inte kommer att finnas kvar.

Särskilda synpunkter på de olika avsnitten i utredningen

1.1.1 Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Synpunkter på förordningstexten:

Under 6 c § är det otydligt om indexet för fritidshem ska uppdateras årligen. Indexet baseras på variablerna "Andel barn 6-12 år där den eller de föräldrar de bor med pendlar över kommungräns" samt "Andel barn 6-12 år med minst en förälder med eftergymnasial utbildning". SCB bedömer att det är möjligt att uppdatera dessa variabler årligen. Om indexet ska uppdateras bör regressionskoefficienterna finnas i förordningen.

På sidorna 29-30, under 6 g § och 6 h §, står att ersättningsbeloppet på 13 000 kr, för tillägg/avdrag för befolkningsförändringar för barn 1-5 år, ska räknas upp med den årliga utvecklingen av nettoprisindex. Det bör förtydligas att ersättningsbeloppet räknas om från och med 2017 till två år före utjämningsåret, dvs. till aktuellt beräkningsår för de kommunala räkenskapssammandragen (RS).

Synpunkter på bilagan:

Till det socioekonomiska indexet används bland annat variabeln "Andel barn i hushåll med låg disponibel inkomst". Denna variabel kan bli missvisande för kommuner där det finns många gränspendlare, eftersom föräldrar som arbetar och får inkomst från ett annat land inte ingår i statistiken.

1.1.2 Förskoleklass och grundskola

Synpunkter på förordningstexten:

Det bör förtydligas att ersättningsbeloppet för befolkningsförändringar ska räknas upp till utjämningsåret minus två år med hjälp av nettoprisindex år 2017 t.o.m. utjämningsår minus två. Detta för att komma till samma kostnadsnivå som kostnadsuppgifterna från de kommunala räkenskapssammandragen (RS).

Synpunkter på bilagan:

Den genomsnittliga ersättningen per elev för modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andra språk, 13 454 kr bör inte stå i bilagan eftersom den ska uppdateras årligen (Sidan 62).

1.1.3 Gymnasieskolan

Synpunkter på förordningstexten:

Under 8c§ är det otydligt hur tillägg/avdrag för elevernas programval ska beräknas. En hänvisning till bilagan behövs för att göra det tydligare (sidan 37).

Sista meningen under 8 c §, sidan 38, "För ungdomar i åldern 16-18 år som inte är inskrivna på ett gymnasieprogram ska genomsnittskostnaden för samtliga elever i riket användas", stämmer inte. Utredningen har i sina beräkningar använt sig av genomsnittskostnaden för alla program, utom kostnaden för övriga program.

SCB tycker att det borde förtydligas att ersättningsbeloppet på 15 600 kronor per person vid befolkningsförändringar räknas upp till utjämningsåret minus två år med hjälp av nettoprisindex år 2017 t.o.m. utjämningsår minus två.

På sidan 204 står att den nya prislappen för IM-programmet för utjämningsår 2018 ska vara 112 523 kronor. Det står också att detta innebär en uppjustering med 7 400 kronor. Den gällande prislappen för utjämningsår 2018 är 104 123 kronor. Ökar vi den ordinarie prislappen med 7 400 kronor blir den nya prislappen 111 523, vilket inte stämmer med vad som står i betänkandet. Det är nödvändigt att förtydliga vilket belopp som ska gälla för detta program.

1.1.4 Kommunal vuxenutbildning

Synpunkter på förordningstexten:

Korrigeringsfaktorn för sysselsättning är inte kostnadsneutral som den bör vara. Med fördel kan denna korrigeringsfaktor istället beskrivas som ett tillägg eller avdrag för förvärvsfrekvens under 9 b §. Följande text bör också läggas till, "därefter får samtliga kommuner ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen för förvärvsfrekvens" (sidan 43).

För att förtydliga hur utbildningsbehovet tas fram borde texten under 9 c § beskrivas enligt följande: "En kommuns utbildningsbehov på grundläggande nivå beräknas genom att antal 20-56 år utan grundläggande utbildningsnivå i kommunen multipliceras med enhetskostnaden per elev i målgruppen och divideras med befolkningen i kommunen." (sidan 43). På motsvarande sätt kan även utbildningsbehoven för gymnasial vuxenutbildning samt SFI beskrivas.

En beskrivning behöver även finns för hur tillägg eller avdrag för förvärvsfrekvensen beräknas. Den beräknas som summan av total kostnad för vuxenutbildning enligt 9 c §, 9 d § och 9 e §, multiplicerat med kvoten av andel förvärvsarbetande i riket, 20 - 64 år och andel förvärvsarbetande, 20 - 64 år i kommunen minus total kostnad för vuxenutbildning.

1.1.5 Individ- och familjeomsorg

I denna modell använder utredningen variabeln "ekonomisk utsatthet". Denna variabel är inget som SCB publicerar löpande, utan den tas fram på uppdrag vilket kan göras även fortsättningsvis. SCB kommer emellertid att börja redovisa det nya måttet "låg inkomstandard" från och med andra halvåret 2019 som officiell statistik. Statistiken kommer att kunna tas fram per kommun.

Definitionen av "ekonomisk utsatthet" är att en person ska tillhöra ett hushåll med låg inkomstandard och/eller förekomst av ekonomiskt bistånd. Denna äldre definition av inkomstandard bygger på socialbidragsnormen från 1980-talet. Normen består av baskonsumtion (exempelvis mat och kläder) och regionala kostnader för boende.

Det nya måttet "låg inkomstandard" utgår från riksnorm för försörjningsstöd och schabloniserad boendeutgift (ungefär såsom i det äldre måttet för inkomstandard), men måttet tar även hänsyn till utgifter för hushållsel, barnomsorgsutgift, lokala resor, fack- och akasseavgift och hemförsäkring. Det vill säga utgifter som bedöms som nödvändiga, och som kan benämnas "summa normerad kortsiktig baskonsumtion".

SCB föreslår därför att variabeln "låg inkomstandard" ersätter variabeln "ekonomisk utsatthet".

SCB vill dock påpeka att vid de löpande beräkningarna finns inte variabeln "låg inkomstandard" tillgänglig för utjämningsår t-2 till t-4 som för resterande variabler i modellen, för denna variabel kommer det behövas ytterligare ett års förskjutning.

I modellen för Individ och familjeomsorg använder utredningen även variabeln "antal gränspendlare". Datautbytet gällande gränspendlare mellan Sverige och Danmark/Norge står i dagsläget stilla och de senaste årgångarna som vi har uppgifter från är 2015 för Danmark och 2014 för Norge. Som det ser ut nu kan datautbytet mellan länderna inte ske då länderna står långt ifrån varandra gällande lagstiftning. Variabeln kommer med andra ord inte att kunna uppdateras. SCB anser att det behöver förtydligas i förordningen att variabeln därmed hålls konstant.

Synpunkter på bilagan:

SCB anser att det saknas en tydlig definition av de ingående variablerna.

1.1.6 Äldreomsorg

För delmodellen äldreomsorg har vi inga synpunkter.

1.1.7 Infrastruktur och skydd

Synpunkter på förordningstexten:

Inga synpunkter.

Synpunkter på bilagan:

Underlaget för lokalt befolkningsunderlag och invånardistansen är från år 2016, vilket bör stå uttryckt i bilagan (sidan 66).

1.1.8 Verksamhetsövergripande kostnader

Synpunkter på förordningstexten:

Under 20 c §, står att komponenterna summeras till ett bruttotillägg och att samtliga kommuner därefter får ett invånarbaserat avdrag som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen. Detta görs inte i betänkandet, och SCB tycker inte heller att detta ska göras i modellen då det inte är en beskrivning över hur standardkostnaden beräknas, utan en beskrivning över hur bidrag/avgift beräknas.

I förordningstexten, 20 f §, står att komponenten uppvärmning beräknas med hjälp av en genomsnittlig energikostnad på 356kr/invånare multiplicerat med ett klimatindex. På sidan 67, första stycket, står det att tillägg eller avdrag för uppvärmningskostnader baseras på ett energiindex. Här borde samma uttryck på indexet användas. Dessutom framgår det inte om detta index uppdateras årligen. På samma sida visas beräkningen av tillägg och avdrag som $(\text{index}-1) \cdot (108 \cdot 3,3)$ (uppvärmningskostnad 108kr/m² och genomsnittlig lokalyta 3,3m²/invånare, som förklaras på sidan 248). För tydlighetens skull tycker vi att det ena eller andra ska användas.

Vidare under 20 f §, för komponenten byggkostnader så bör följande text läggas till som ett förtydligande "...och utgår med belopp som anges i bilagan till denna förordning" (sidan 52).

Synpunkter på bilagan:

Inga synpunkter.

1.1.9 Hälso- och sjukvård

Synpunkter på förordningstexten:

Under 25 § framgår inte hur index för bemanning i glesbygd, som återfinns i bilagan på sidan 82, ska användas.

Synpunkter på bilagan:

Den genomsnittliga kostnaden för gruppen 80 år och äldre, för både ensamboende och sammanboende är fel i kostnadsmatrisen på sidan 70. De korrekta prislapparna enligt nedan bör föras in bilagan:

- 80 till 89 år. ensamboende 53 830 kr/person, sammanboende 52 209 kr/person
- 90 år och äldre. ensamboende 57 849 kr/person, sammanboende 62 064 kr/person

1.1.10 Befolkningsförändringar landsting

Synpunkter på förordningstexten:

Sista stycket är överflödigt då detta inte är en beskrivning över hur standardkostnaden beräknas, utan en beskrivning över hur bidrag/avgift beräknas.

Synpunkter på bilagan:

Inga synpunkter.

1.1.11 Kollektivtrafik

Synpunkter på förordningstexten:

Inga synpunkter.

Synpunkter på bilagan:

På sidan 71 anges en formel för beräkning av kommunernas andel av kollektivtrafikkostnaden. Utredningen har använt olika intercept, för olika län, vilket inte framgår i bilagan. Dessutom så borde, i samma formel, $(\ln(\text{tätortsbefolkningen})^2)$ ersättas med $(\ln(\text{tätortsbefolkningen}))^2$ för att beräkningen ska bli rätt.

Utpendlare över kommungräns är inte oförändrad som det står i betänkandet. Tidigare beräkning var pendlare delat med befolkningen, nu är det pendlare delat i förvärvsarbetande (sidan 275). Definitionen av variabeln bör förtydligas i förordningen.

1.1.12 Införandebidrag

Enligt betänkandet ska kostnaderna för införandebidraget finansieras av samtliga kommuner och landsting. I den preliminära beräkningen av införandebidraget i tabell 11.1 är inte kostnaden för införandebidraget medtagen i beräkningen av införandebidraget. En kommun kan då komma att förlora mer än 300 kr per invånare. Exempelvis bör Ekerö, som får en förändring till följd av förslaget på -351 kronor per invånare år 2018, få ett införandebidrag på $351-300+\text{kostnaden per invånare}$ för införandebidraget 2018.

Eftersom SCB bedömer att utredningens förslag bör införas utjämningsår 2021 bör införandebidraget beräknas på utjämningsår 2020 istället för 2019 som föreslås i 3§.

1.1.13 Nettoprisindex

I förslag till ny lydelse av bilaga till förordning (2004:881) finns ett stycke om nettoprisindex (NPI) (sidan 61). I detta stycke anser SCB att alla modeller och variabler som ska räknas upp med NPI ska finnas med, samt från vilket år modellen/variabeln ska räknas upp.

- Följande delmodeller räknas upp till utjämningsårets kostnadsnivå med hjälp av nettoprisindex år 2017 t.o.m. utjämningsåret: Infrastruktur och skydd, Verksamhetsövergripande kostnader (exkl 20 d § och 20 e §)

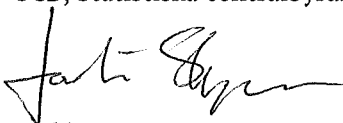
- Följande variabler räknas upp till utjämningsåret -2 års kostnadsnivå med hjälp av nettoprisindex år 2017 t.o.m. utjämningsåret-2: ersättningsbeloppen för tillägg/avdrag för befolkningsförändringar i förskola, grundskola samt gymnasieskola.

I första stycket finns index från 2004. Åren fram till och med 2017 används inte och bör strykas.

I fjärde stycket beskrivs vilka delar i delmodellen Befolkningsförändringar som ska exkluderas ur uppräknigen med hjälp av nettoprisindex. Dessa delar utgör hela modellen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Joakim Stymne i närvaro av biträdande generaldirektör Helen Stoye, biträdande avdelningschef Mattias Björling, enhetschef Per Andreasson samt Mats Rönnbacka, föredragande.

SCB, Statistiska centralbyrån

Joakim Stymne

Mats Rönnbacka